

KARL SCHEFOLD, *Die Bildnisse der Antiken Dichter, Redner und Denker*. Schwabe & Co Ag. Verlag, Basel, 1997, pp. 599, 4°.

Во самиот предговор на оваа книга стои сознанието дека историјата на хеленската и римската литература бара свое објаснување преку една историја на портрети на нејзините автори. Книгата, плод на педесетгодишната истражувачка активност и наоди на Карл Шефолд, нуди огромна можност за запознавање на античката култура и уметност преку приказ на портрети на антички писатели, говорници и мислители, изработени онака како што творечката моќ на уметникот успевала да ги визуелизира и овековечи за следните поколенија.

Нужно е да се каже дека во книгата сите слики се поместени не според времето на живеење на авторите (како што вообичаено се прави) ами според стилските обележја на епохата.

Во поглед на содржините, книгата е поделена на 10 поглавја. Во првото поглавје кое воедно е и вовед во историјата на портретната уметност во Антиката го откриваме односот на хелените кон животот, творештвото, уметноста.

Честопати многу повеќе дознаваме за одредени автори преку нивните портрети одошто преку нивните дела кои се понекогаш само мал број фрагменти, бидејќи портретите се доказ за нивното историско постоење. Во овој дел се наведуваат особеностите на различните фази на уметноста поделена на хронолошки периоди (почнувајќи од протогеометриски и геометриски период, доцно архајски период, ранокласичен период, класичен период, периодот на процут или времето на Софокле, Еврипид, Аристофан, Платон, доцно класичен период, ранохеленистички период, хеленистички период, римски период. Следуваат податоци за хеленските потоа за римските портрети кои главно се однесуваат на стилските карактеристики, информации за портретите на моменти, теракотата статуите ... Во II-то поглавје следуваат портретите на хеленските писатели, говорници и мислители според редоследот на оригиналните творби и текстот кој ги објаснува истите.

Во III-то поглавје се наоѓаат портретите од римскиот период. IV-то поглавје содржи теми кои се однесуваат на состојбите во истражувањето на иконографијата на славните мислители, писатели, поети, политичари, во обидот да се определат почетоците на портретната уметност, да се дефинира истата, да се истакнат нејзините карактеристики и да се скицира нејзината физиономија. Неизбежна е и темата за присутноста на митското во хеленските скулптури. Имено, митскиот елемент е најприсутен во книжевноста (во Аристофановите комедии, дијалозите на Ксенофон и Платон, во епиграмите на големите поети), но не помалку и во нивните претстави за боговите, хероите и исклучителните луѓе.

Сите тие зборуваат дека Хеленот во уметноста остава простор за натчовечкиот свет, свет на високи вредности наспроти секојдневниот, тривијален живот. Во IV-то поглавје се дискутира и творечкиот однос на Хелените кон стварноста. Имено, уште Платон а потоа и Аристотел ја определуваат уметноста како мимезис- подражавање на стварноста, но не во една тесна и строга натуралистичка смисла, туку како поврзаност со стварноста, нејзино можно преобликување и преобразување во уметничкото дело, кое може да egzистира како „соз-дадена стварност“ но во согласност со дадената стварност.

Кога се определува значењето на скулптурите во животот на Хелените, во книгата се вели: „Хеленската уметност не стои во алегориска смисла на сид како Римската туку моќно во просторот со еден особен живот“. За да се сочува паметењето за следните поколенија, за да не паднат во заборав славните, значајни, почитувани луѓе, херои, митски предци и божества – затоа хеленот изработува скулптури.

Во поглед на симболичните форми во портретната уметност, на творецот му биле значајни и држењето и изразот на лицето и телото исто колку и цртите на лицето. Според држењето на телото и лицето, се препознава на кој литературен род или философска школа припаѓа еден портрет. Понекогаш помага при именување и определување на портретите кај кои не постои натпис. Честопати преку симболите „читаме“ за кого станува збор. Еден инструмент, една наметка, еден свиток, и приказот е поцелосен.

Во книгата постојат текстови кои зборуваат за традицијата на античката портретна уметност, за психосоматската конструкција на Хелените.

Во последните поглавја се дадени белешки, објаснувања, користени цитати, регистер на имиња...

Книгата на Карл Шефолд е повеќе од прекрасна можност за запознавање со античкото скулпторство – таа е приказ на историјата на литературата, философијата, уметноста и религијата на античките Хелени и Римјани, преку еден уметнички израз – портрет – документ во вистинска смисла на зборот кој нè подучува и потсетува на еден мошне плоден, богат период во историјата на човештвото.

Даниела Стојкова
Филозофски факултет, Скопје